

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/37/2020
Identifikačné číslo spisu: 2019200104
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2019200104.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobkyne: I. W. Y., narodená XX. I. XXXX, bytom v G., S.. X. Č.. XXX/XX, proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Odbor pomoci v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávok, so sídlom v Bratislave, Špitálska č. 8, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného z 21. marca 2019, Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4843-0002 Km, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 16. decembra 2019, č.k. 48Sa/7/2019-77, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo 16. decembra 2019, č.k. 48Sa/7/2019-77, postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 21. marca 2019, Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4843-0002 Km, ktorým tento podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v rozhodnom znení (ďalej len „Správny poriadok“) odvolanie žalobkyne zamietol a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Skalica z 24. januára 2019, Číslo: SE3/AHNNVaŠSD/SOC/2019/7104-55, ktorým podľa § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 417/2013 Z.z.“) a zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 601/2003 Z.z.“) žalobkyňu znížil pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. januára 2019.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách § 12 ods. 1,2,3, § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z., § 35 ods. 1 a 2 písm. g/ zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 5/2004 Z.z.“) a postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v Tretej hlave Tretej časti SSP upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa Prvej hlavy Tretej časti SSP a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd za zásadné považoval vyriešenie otázky, či 4-semesterne rozširujúce pedagogické štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave v špecializácii slovenský jazyk a literatúra, ktoré absolvovala žalobkyňa aj po 01. januári 2019 zakladalo nárok žalobkyne na priznanie aktivačného príspevku podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 alebo 2 zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom do 31. marca 2019, respektíve podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 alebo 3 zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom od 01. apríla 2019, ak žalobkyňa už mala ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa s akademickým titulom Mgr., respektíve či ide o vzdelávanie a prípravu na trh práce. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že zákon č. 417/2013 Z.z. v ustanovení § 12 explicitne stanovuje tri zákonné podmienky, ktoré musia byť splnené kumulatívne, a to externá forma štúdia, evidencia v zozname uchádzačov o zamestnanie a nedisponovanie vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa s tým, že pokiaľ čo i len jedna z týchto podmienok nie je splnená, aktivačný príspevok nemožno priznať. Zákon výslovne vylučuje z tejto kategórie tie osoby, ktoré v čase zvyšovania si kvalifikácie formou externého štúdia na vysokej škole už disponujú vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, čo je prípad žalobkyne. Žalobkyňa v čase zvyšovania si kvalifikácie formou štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole už mala ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v odbore učiteľstvo všeobecnovzdelávacích predmetov v špecializácii náboženská výchova a etická výchova, pričom sama tvrdila, že z dôvodu jej uplatnenia na trhu práce si rozšírila pedagogické štúdium v špecializácii slovenský jazyk a literatúra. Práve z dôvodu, že žalobkyňa v čase zvyšovania si kvalifikácie už disponovala vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa nespĺňala jednu zo zákonných podmienok na priznanie aktivačného príspevku podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 zákona č. 417/2013 Z.z. účinného do 31. marca 2019. Z uvedeného dôvodu jej nárok na aktivačný príspevok podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 zákona č. 417/2013 Z.z. účinného do 31. marca 2019 nemohol patriť.

4. Námietku žalobkyne, že sa sústavne pripravuje na povolanie, zúčastňuje sa na vzdelávaní poukazujúc pritom na ustanovenie § 35 ods. 2 písm. g/ zákona č. 5/2004 Z.z. vyhodnotil ako nedôvodnú a nemajúcu žiadnu relevanciu vo vzťahu k priznaniu aktivačného príspevku podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom do 31. marca 2019, nakoľko citované ustanovenie má pod účasťou na vzdelávaní a príprave pre trh práce na mysli iný druh vzdelávania. Tento záver vyplýva priamo z odkazu na ustanovenie § 46 zákona č. 5/2004 Z.z., v zmysle ktorého ide o vzdelávanie a prípravu na trh práce zabezpečované úradom práce, ústredím alebo právnickou alebo fyzickou osobou podľa § 2 ods. 1 písm. m/ (právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá vykonáva alebo zabezpečuje činnosti podľa tohto zákona, najmä pri sprostredkovaní zamestnania, odborných poradenských službách, vzdelávaní a príprave pre trh práce), a to na základe uzatvorenej písomnej dohody s ústredím. Teda externé štúdium na vysokej škole sa na účely aktivačného príspevku podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z. účinného do 31. marca 2019 nepovažuje za vzdelávanie a prípravu na trh práce. Tento záver je možné tiež odvodiť zo samotného obsahu ustanovenia § 12 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z., ktorý na účely aktivačného príspevku jasne diferencuje medzi zvyšovaním kvalifikácie externou formou na strednej a vysokej škole a účasťou na vzdelávaní a príprave na trh práce.

5. Uzavrel, že žalobkyňa s účinnosťou od 01. januára 2019, kedy došlo k ukončeniu dohody o pracovnej integrácii z 24. augusta 2018 prestala spĺňať zákonné podmienky na priznanie aktivačného príspevku podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom do 31. marca 2019. Preto konajúce orgány verejnej správy rozhodli vecne správne, keď s poukazom na ustanovenie § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom do 31. marca 2019, z dôvodu tejto právnej skutočnosti, od 01. januára 2019 znížili pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur. Orgány verejnej správy svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnili.

6. Vzhľadom na vyššie uvedené, krajský súd žalobu ako nedôvodnú podľa § 190 SSP zamietol.

7. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 168 ods. 1 tak, že úspešnému žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

II.

8. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

9. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP), rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a tiež, že sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h/ SSP).

10. Konkrétne namietala, že postup žalovaného pri vydávaní rozhodnutia bol príliš formalistický, trvala na tom, že si zvyšovala kvalifikáciu v rozširujúcom pedagogickom štúdiu o ďalší aprobačný predmet slovenský jazyk a literatúra na Filozofickej fakulte Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, čím si chcela zvýšiť svoju šancu na adekvátne uplatnenie na trhu práce v zmysle zákona č. 5/2004 Z.z. Uviedla, že patrí medzi uchádzačov o zamestnanie, ktorí si aktívne hľadajú prácu, čo preukazuje potvrdeniami o hľadaní zamestnania, reaguje na aktuálne pracovné ponuky s vysokoškolským vzdelaním, prípadne stredoškolským. Rozširujúce štúdium, v ktorom si dopĺňala vzdelanie o ďalší aprobačný predmet by malo byť v jej prípade, ako znevýhodnenej uchádzačky o zamestnanie považované za rekvalifikáciu, lebo až po jeho úspešnom ukončení získa plnohodnotnú odbornú kvalifikáciu a zvýši si šancu pre adekvátne uplatnenie na trhu práce. Ustanovenia § 12 zákona č. 417/2013 Z.z. považovala za diskriminačné, porušujúce základné ľudské práva a slobody. Uvedené ustanovenie zo systému poberateľov dávok v hmotnej núdzi diskriminačne vylúčil kategóriu osôb s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa a explicitne stanovil diskriminačné podmienky pre vznik nároku na poberanie aktivačného príspevku, čím došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania medzi poberateľmi dávok v hmotnej núdzi. Za diskriminačné pri priznávaní aktivačného príspevku považovala to, že podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 môže občanovi v hmotnej núdzi vzniknúť nárok na priznanie aktivačného príspevku pri poberaní dávky v hmotnej núdzi iba v tom prípade, že sa občan zúčastňuje projektov v zmysle osobitných predpisov - zákona č. 5/2004 Z.z. Aktivačný príspevok bol žalobkyni priznaný a vyplácaný podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z. s účinnosťou od 01. júna 2018, kedy nastala zmena rozhodujúca na poberanie aktivačného príspevku spočívajúca v tom, že od 21. júna 2018 sa zúčastňovala národného projektu „Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných“, ktorá bola uzatvorená na dobu určitú od 21. júna 2018 do 23. júla 2018 a projekt pracovnej integrácii - Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu, zmluva ktorého bola uzatvorená od 27. augusta 2018 do 26. decembra 2018. Ďalej žalobkyňa uvádzala, že právo poberať dávku v sume 66,30 eur mesačne je ohraničené protiústavným znením § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z., ktorého cieľom je podmieniť poberanie dávky osobnou aktívnou participáciou - účasťou na vykonávaní menších obecných služieb pre obec alebo rozpočtovú (príspevkovú) organizáciu, ktorej zriaďovateľom je obec v rozsahu 32 hodín mesačne. K nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. mája 2015, sp. zn. PL. ÚS 8/2014 uviedla, že Ústavný súd Slovenskej republiky pri jeho prijatí nebol uznášaniaschopný, prítomných bolo len 9 členov súdu považujúc ho za protiústavný obchádzajúci princíp spravodlivosti a nerešpektujúci dôstojnosť ľudskej osoby.

11. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

12. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti žalobkyne vyjadril podaním z 10. marca 2020.

13. Kasačnou sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu považoval za súladný s právnymi predpismi, bol vydaný na základe spoľahlivo a presne zisteného skutkového stavu veci, na základe správneho posúdenia veci. Krajský súd uviedol, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval a jasne a zrozumiteľne dal odpoveď na právnu a skutkovú otázku súvisiacu s vecou. Odkázal na článok 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon a tiež na článok 39 ods. 4 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok s tým, že podrobnosti o právach podľa odsekov 1 až 4 ustanoví zákon (odsek 5), pričom týmto zákonom v predmetnej veci je zákon č. 417/2013 Z.z. upravujúci právne vzťahy pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku a jednorazovej dávky. Tiež poukázal na body 19, 20, 22, 23 a 37 nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. mája 2015, sp. zn. PL. ÚS 8/2014. Ďalej aj s odkazom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (Ruiz Torija c. Španiesko) uviedol, že právo na spravodlivý proces nevyžaduje, aby súd reagoval na každý argument prednesený v súdnom konaní. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci. Tiež s poukazom na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 03. júla 2003, sp. zn. IV. ÚS 115/03 všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. V tomto smere potom uzavrel, že krajský súd v rozsudku uviedol, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval a jasne a zrozumiteľne dal odpoveď na právnu a skutkovú otázku súvisiacu s vecou.

14. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne ako nedôvodnú zamietol.

IV.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

16. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

17. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

18. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

19. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

20. Podľa § 199 ods. 1 písm. d/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

21. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 21. marca 2019, Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4843-0002 Km, ktorým tento podľa § 59 ods. 2 Správneho poriadku odvolanie žalobkyne zamietol a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Skalica z 24. januára 2019, Číslo: SE3/AHNNVaŠSD/SOC/2019/7104-55, ktorým podľa § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z. a zákona č. 601/2003 Z.z. žalobkyni znížil pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. januára 2019.

22. Pomoc v hmotnej núdzi bola znížená o sumu aktivačného príspevku viazaného na uzatvorenie Dohody o pracovnej integrácii k projektu „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“ č. 18/07/54/ZA/154, ktorá trvala od 27. augusta 2018 do 26. decembra 2018.

23. Podľa článku 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

24. Podľa článku 39 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok.

25. Podľa článku 39 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, podrobnosti o právach podľa odsekov 1 až 4 ustanoví zákon.

26. Podľa článku 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

27. Zákon č. 417/2013 Z.z. upravuje právne vzťahy pri poskytovaní
a/ pomoci v hmotnej núdzi,
b/ osobitného príspevku a
c/ jednorazovej dávky.

28. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z., hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti podľa tohto zákona nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom 3) a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu pracou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem.

29. Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z., nárok na pomoc v hmotnej núdzi vzniká fyzickej osobe v hmotnej núdzi, ak spĺňa podmienky ustanovené v § 10 až 14 a úhrn súm uvedených v § 10 ods. 2, 3, 5 a 8, § 11 ods. 2, § 12 ods. 2, § 13 ods. 2 a § 14 ods. 2 je vyšší ako úhrn súm príjmu podľa § 4. Nárok na pomoc v hmotnej núdzi vzniká najskôr v kalendárnom mesiaci, v ktorom sa tento nárok uplatnil.

30. Podľa § 9 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z., pomoc v hmotnej núdzi je
a/ dávka v hmotnej núdzi (ďalej len „dávka“),
b/ ochranný príspevok,
c/ aktivačný príspevok,
d/ príspevok na nezaopatrené dieťa,
e/ príspevok na bývanie.

31. Podľa § 12 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z., aktivačný príspevok je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností, pracovných návykov na účely zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce.

32. Podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 zákona č. 417/2013 Z.z., aktivačný príspevok patrí za každého člena domácnosti, ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie a zvyšuje si kvalifikáciu formou

externého štúdia na strednej škole 35) alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole 36) a nezískal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa.

33. Podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z., aktivačný príspevok patrí za každého člena domácnosti, ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie a zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce 37) a projektov podľa osobitného predpisu,38).

34. Podľa § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z., pomoc v hmotnej núdzi sa odníme, zvýši alebo zníži a vyplatí sa vo vyššej sume alebo v nižšej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na pomoc v hmotnej núdzi.

35. Najvyšší súd z obsahu súdneho, ako aj pripojeného administratívneho spisu žalovaného vrátane administratívneho spisu prvostupňového správneho orgánu zistil, že žalobkyňa

- dňa 14. augusta 2012 na predpísanom tlačive požiadala o pomoc v hmotnej núdzi,

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica rozhodnutím zo 04. septembra 2012, Číslo: MD01/2012/9174/468-Ste priznal žalobkyni podľa zákona č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov dávku a príspevku v sume 118,30 eur mesačne od 01. augusta 2012

[pomoc v hmotnej núdzi pozostávala z dávky v hmotnej núdzi v sume 60,50 eur, príspevku na zdravotnú starostlivosť v sume 2,00 eur a príspevku na bývanie v sume 55,80 eur],

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica rozhodnutím z 20. februára 2014, Číslo: SE3/OPVHN/SOC/2014/12743 znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. januára 2014

[dôvod zníženia spočíval v zmene právnej úpravy (dňom 01. januára 2014 nadobudol účinnosť zákon č. 417/2013 Z.z.) s tým, že žalobkyni bola priznaná dávka v hmotnej núdzi v sume 61,60 eur a príspevok na bývanie v sume 55,80 eur (príspevok na zdravotnú starostlivosť zákon č. 417/2013 Z.z. už neupravuje],

- žalobkyňa listom zo 17. januára 2018 požiadala príslušný úrad práce o priznanie aktivačného príspevku [aktivačný príspevok žiadala priznať podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z. (účasť na vzdelávaní a príprave pre trh práce a projektov podľa osobitného predpisu); k predmetnej žiadosti zároveň doložila vo forme prílohy Potvrdenie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta z 30. septembra 2017 o rozširujúcom pedagogickom štúdiu v špecializácii slovenský jazyk a literatúra],

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica rozhodnutím z 28. februára 2018, Číslo: SE3/AHNNVaŠSD/SOC/2018/8470-31 žiadosti žalobkyne o zvýšenie pomoci v hmotnej núdzi o aktivačný príspevok nevyhovet

[dôvod, pre ktorý príslušný úrad práce nevyhovet žiadosti žalobkyne spočíval v tom, že aktivačný príspevok patrí pri zvyšovaní kvalifikácie formou externého štúdia na strednej škole alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole a žiadateľ nezískal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, pričom žalobkyňa ukončila vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa s akademickým titulom „Mgr.“],

- na odvolanie žalobkyne odvolací správny orgán rozhodnutím zo 06. apríla 2018, Č. j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2018/5408-0003 Km odvolanie žalobkyne zamietol a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie z 28. februára 2018

[plne sa stotožnil so záverom prvostupňového správneho orgánu a navyše doplnil, že žalobkyni nepatrí ani aktivačný príspevok podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z., o ktorý sa opierala vo svojej žiadosti, nakoľko sa nezúčastňovala na vzdelávaní a príprave pre trh práce a projektov zabezpečovaných prostredníctvom zákona č. 5/2004 Z.z., ale študuje na vysokej škole po získaní vysokoškolského vzdelania druhého stupňa],

- Krajský súd v Trnave uznesením z 23. januára 2019, č.k. 20Sa/17/2018-34 odmietol ako oneskorene podanú žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia z 28. februára 2018,

- následne Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica rozhodnutím z 28. júna 2018, Číslo: SE3/AHNNVaŠSD/SOC/2018/8470-40 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 180,50 eur mesačne od 01. júna 2018

[suma pomoci v hmotnej núdzi bola zvýšená o aktivačný príspevok (v sume 63,07 eur) z dôvodu účasti žalobkyne na národnom projekte „Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobozamestnaných“ na podklade Dohody č. 18/07/54P/294 o poskytovaní individualizovaných služieb z 21. júna 2018; predmetná Dohoda bola uzatvorená na dobu určitú od 21. júna 2018 do 23. októbra 2018],

- žalobkyňa poberala aktivačný príspevok i po úspešnom absolvovaní príslušného poradenského procesu, nakoľko nastúpila na nový projekt, a to na základe uzavretej Dohody o pracovnej integrácii č. 18/07/54ZAZ/154 k projektu „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“; predmetná Dohoda bola uzavretá dňa 24. augusta 2018 na dobu určitú od 27. augusta 2018 do 26. decembra 2018,

- následne prvostupňový správny orgán rozhodnutím vydaným dňa 24. januára 2019 a vedeným pod číslom SE3/AHNNVaŠSD/SOC/2019/7104-55 žalobkyni znížil pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. januára 2019

[pomoc v hmotnej núdzi bola znížená o sumu aktivačného príspevku z dôvodu ukončenia Dohody o pracovnej integrácii k projektu „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“ uzavretej na dobu určitú od 27. augusta 2018 do 26. decembra 2018],

- na odvolanie žalobkyne odvolací správny orgán rozhodnutím z 21. marca 2019, Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2019/4843-0002 Km odvolanie žalobkyne zamietol a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie z 24. januára 2018.

36. Najvyšší súd po preskúmaní súdneho a pripojeného administratívneho spisu žalovaného ustálil, že kľúčovou a pre rozhodnutie vo veci zásadnou otázkou, ktorá bola medzi účastníkmi konania sporná, bola otázka splnenia zákonných podmienok pre zníženie pomoci v hmotnej núdzi o aktivačný príspevok. Konkrétne sa jednalo o posúdenie otázky, či

- má žalobkyňa nárok na priznanie aktivačného príspevku z titulu absolvovania 4-semestrálneho rozširujúceho pedagogického štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave v špecializácii slovenský jazyk a literatúra, ak táto už mala v tom čase ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa s akademickým titulom „Mgr.“ (§ 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 zákona č. 417/2013 Z.z.), a tiež, či

- možno predmetné 4-semestrálne rozširujúce pedagogické štúdium chápať ako účasť na vzdelávaní a príprave pre trh práce a projektov podľa osobitného predpisu (§ 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z.).

37. Na úvod najvyšší súd uvádza, že systém sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike je založený na troch pilieroch, ktorými sú poisťovací systém, systém štátnej sociálnej podpory a systém sociálnej pomoci. Poisťovací systém je príspevkovým systémom viazucim sa na výkon ekonomickej činnosti umožňujúcej fyzickej osobe byť poistencom, a teda aj plniť si povinnosti súvisiace s odvodovými povinnosťami pre prípad vzniku sociálnej udalosti, v dôsledku ktorej dochádza k strate výkonu zárobkovej činnosti. Účastník poistného vzťahu teda nárok na dávku za predpokladu, že si platí poistné (prípadne za neho platí poistné štát - napríklad poistné na starobné poistenie). V tomto systéme sa uplatňuje predovšetkým princíp zásluhovosti. Systém štátnej sociálnej podpory je systém, v rámci ktorého, ak nastane určitá a štátom uznaná sociálna situácia sa poskytnú štátne dávky. Na rozdiel od poisťovacieho systému sa nevyžaduje plnenie odvodovej povinnosti, nárok na tento typ dávky nie je podmienený účasťou na sociálno-poisťovacích právnych vzťahoch a ani príjmovými pomermi oprávnených osôb; platí zásada rovnakého zabezpečenia pre všetkých. Systém sociálnej pomoci vychádza predovšetkým z príjmových pomerov, ide o tzv. testované dávky poskytované tým osobám, ktoré to vzhľadom na svoju sociálnu a ekonomickú situáciu reálne potrebujú. Účel tohto systému spočíva v sociálnej pomoci a to tak, aby príjemcu tejto pomoci a jeho spoločenské prostredie čo možno najviac podnecovali k aktívnemu riešeniu nepriaznivej tak sociálnej, ako aj materiálnej situácie. V tomto type systému sa uplatňuje princíp subsidiarity, čo znamená, že sociálna pomoc sa poskytne iba tomu, kto si nevie pomôcť sám alebo nedostáva potrebnú pomoc z inej strany. Zároveň dotvára systém náhradných zdrojov a je založená na preukázaní nielen jej opodstatnenosti (potrebnosti), ale zároveň aj na preukázaní chýbajúcej schopnosti zabezpečiť sa vlastným pričinením. Sociálna pomoc je financovaná zo štátneho rozpočtu pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby v hmotnej núdzi na základe životného minima, ktoré je upravené v zákone č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení

niektorých zákonov. V tomto prípade životné minimum ako spoločensky uznaná hranica príjmov fyzickej osoby predstavuje kľúčový pojem, od ktorého sa odvodzuje určovanie hmotnej núdze, ako aj poskytovanie dávky a príspevkov podľa zákona č. 417/2013 Z.z, prípadne aj podľa zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

38. Z hľadiska ústavného možno subsumovať danú problematiku pod kategóriu základných práv a slobôd druhej generácie, ktoré sú z hľadiska slovenského ústavného práva zaradené v Piatom oddiele, Druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky a nazvanom Hospodárske, sociálne a kultúrne práva, ktoré vyžadujú skôr intervenciu štátu než jeho zdržanie sa (oproti základným právam a slobodám generácie prvej), a to za účelom zabezpečenia (v kontexte prejednávaneho prípadu) predovšetkým materiálnej stránky jednotlivca. V porovnaní s prvou generáciou ľudských práv konkrétna podoba a podmienky uplatnenia práv druhej generácie podliehajú podstatne širšej miere uváženia zákonodarcu v závislosti od ekonomickej situácie štátu, či aktuálnej hospodárskej, sociálnej alebo kultúrnej politiky. Uvedené sa potom zásadne prejavuje v obsahu a v rozsahu týchto práv. Z vyššie citovaného článku 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. V kontexte s článkom 39 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa (ods. 1) a tiež, že každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok (ods. 2 a s účinnosťou od 01. júla 2019 ods. 4) Ústava Slovenskej republiky splnomocnila zákonodarcu, aby zákonom (zákonmi) bližšie upravil samotnú realizáciu týchto ústavných práv. Týmto zákonmi sú najmä Zákonník práce (zákon č. 311/2001 Z.z.), zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, zákon č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení, zákon č. 650/2004 Z.z. o doplnkovom dôchodkovom sporení, zákon č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení, zákon č. 577/2004 Z.z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, zákon č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime, zákony upravujúce príspevky (štátu) na podporu starostlivosti a výchovy dieťaťa v (náhradnej) rodine. Vzhľadom na uvedené, možno konštatovať, že esenciálny obsah sociálnych práv nie je zaručený ústavou, ale zákonom, t. j. zákonná právna úprava ustanovuje obsah a rozsah práva jednotlivca na sociálne zabezpečenie a zaručuje aj jeho uplatnenie.

39. Medzi tieto zákony je nutné zaradiť aj tu aplikovaný zákon č. 417/2013 Z.z. upravujúci právne vzťahy pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku a jednorazovej dávky s tým, že pod pomocou v hmotnej núdzi je potrebné rozumieť dávku v hmotnej núdzi, ochranný príspevok, príspevok na nezaopatrené dieťa, príspevok na bývanie. Zákon č. 417/2013 Z.z. pod pomoc v hmotnej núdzi zaraďuje aj aktivačný príspevok, ktorý je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností, pracovných návykov na účely zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce. Jeho výška v rozhodnom období bola stanovená na sumu 63,07 eur. Podmienky vzniku nároku na aktivačný príspevok sú upravené v § 12 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z. s tým, že v predmetnej veci je relevantná podmienka plynúca z § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 a bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom do 31. marca 2019.

40. Podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 menovaného zákona aktivačný príspevok patrí za každého člena domácnosti, ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie a zvyšuje si kvalifikáciu formou externého štúdia na strednej škole 35) [odkaz na § 54 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov] alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole 36) (odkaz na § 60 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z.z. v znení zákona č. 455/2012 Z.z.) a súčasne nezískal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa. Z uvedeného je zrejmé, že na to, aby bolo možné žiadateľovi priznať aktivačný príspevok musí spĺňať stanovené podmienky, pričom jednou z nich čo do posudzovania § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 je, že žiadateľ nezískal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa. Najvyšší súd podobne ako súd krajský, ako aj

žalovaný mal preukázané, že žalobkyňa v čase uplatnenia príslušného nároku mala získané vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa s akademickým titulom „Mgr.“ v odbore učiteľstvo všeobecno-vzdelávacích predmetov v špecializácii náboženská výchova a etická výchova. Táto skutočnosť bola (okrem iného) potvrdená aj zo strany samotnej žalobkyne napríklad v odvolaní podanom proti prvostupňovému správne rozhodnutiu z 24. januára 2019. Z tohto dôvodu podmienku plynúcu z § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 žalobkyňa nesplnila, a teda aktivačný príspevok jej nemohol byť podľa tohto ustanovenia priznaný.

41. Podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 menovaného zákona aktivačný príspevok patrí za každého člena domácnosti, ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie a zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce 37) (explicitný odkaz na § 46 zákona č. 5/2004 Z.z. v znení neskorších predpisov) a projektov podľa osobitného predpisu 38) (odkaz na zákon č. 5/2004 Z.z.). Pod pojmom „vzdelávanie a príprava na trh práce“ treba rozumieť teoretickú prípravu alebo praktickú prípravu uchádzača o zamestnanie alebo zamestnanca, ktorá si vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce a ktorá umožňuje získať nové odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti na účel pracovného uplatnenia uchádzača o zamestnanie vo vhodnom zamestnaní alebo na účel udržania zamestnanca v zamestnaní. Vzdelávanie a prípravu pre trh práce podľa zákona č. 5/2004 Z.z. zabezpečuje ústredie a úrad pre uchádzača o zamestnanie a zamestnávateľ pre svojho zamestnanca. V zmysle § 44 ods. 2 zákona č. 5/2004 Z.z. vzdelávanie a príprava pre trh práce na účely tohto zákona nie je zvýšenie stupňa vzdelania podľa osobitných predpisov 39) (odkaz na zákon č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov). Podľa § 46 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z.z. úrad môže zabezpečiť uchádzačovi o zamestnanie vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ak to vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu, najmä v prípade nedostatku odborných vedomostí a odborných zručností, potreby zmeny vedomostí a odborných zručností vzhľadom na dopyt na trhu práce a straty schopnosti vykonávať pracovnú činnosť v doterajšom zamestnaní. Podľa § 46 ods. 3 zákona č. 5/2004 Z.z. ústredie a úrad môže zabezpečiť vzdelávanie a prípravu pre trh práce v národných alebo pilotných projektoch vzdelávania a prípravy pre trh práce schválených ministerstvom. Ústredie a úrad zabezpečujú vypracovanie projektov vzdelávania a prípravy pre trh práce pre uchádzačov o zamestnanie na účely doplnenia, prehĺbenia alebo rozšírenia ich odborných vedomostí, zručností a schopností tak, aby spĺňali požiadavky na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach podľa dopytu na trhu práce. Súčasťou vzdelávania a prípravy pre trh práce môžu byť aj aktivity a činnosti súvisiace s poskytovaním služieb sprostredkovania zamestnania, informačných a poradenských služieb a odborných poradenských služieb, zabezpečované dodávateľom služby vzdelávania a prípravy pre trh práce. Vzdelávanie a prípravu pre trh práce uchádzačovi o zamestnanie môže zabezpečiť aj právnická osoba alebo fyzická osoba podľa § 2 ods. 1 písm. m/ na základe uzatvorenej písomnej dohody s ústredím. Z uvedeného je zrejmé, že 4-semestrálne rozširujúce pedagogické štúdium nie je možné chápať ako účasť na vzdelávaní a príprave pre trh práce podľa zákona č. 5/2004 Z.z.

42. K „účasti na projektoch“ podľa zákona č. 5/2004 Z.z. najvyšší súd uvádza, že ich účel spočíva v podpore uchádzačov o zamestnanie pri nachádzaní pracovného uplatnenia prostredníctvom intenzívneho a individualizovaného poradenského procesu. Môže ísť o národné projekty schvaľované Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a realizované ústredím práce, prípadne úradom práce, projekty na zlepšenie postavenia uchádzačov o zamestnanie na trhu práce schvaľované ministerstvom a realizované ústredím, prípadne schvaľované ústredím a realizované úradom práce, prípadne právnickou osobou, alebo fyzickou osobou, pilotné projekty na overenie nových aktívnych opatrení na trhu práce, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje ústredie, pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad, a ktoré sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu alebo sú financované zo štátneho rozpočtu, alebo z iných zdrojov (napríklad absolventská prax, REPAS+ a KOMPAS+, projekt „Reštart pre mladých UoZ - podpora aktívnych mladých UoZ“, prípadne projekt „Reštart - Príležitosť pre dlhodobo nezamestnaných vrátiť sa na trh práce“). Z uvedeného je zrejmé, že 4-semestrálne rozširujúce pedagogické štúdium nie je možné chápať ani ako účasť na projektoch podľa zákona č. 5/2004 Z.z. Z obsahu administratívneho spisu je zrejmé, že

žalobkyňa sa zúčastnila dvoch projektov -

i/ národný projekt „Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie“, na podklade ktorého bola medzi žalobkyňou a príslušným úradom práce dňa 21. júna 2018, pod číslom 18/07/54P/294 uzatvorená dohoda o poskytovaní individualizovaných služieb, a to na dobu určitú od 21. júna 2018 do 23. októbra 2018

ii/ projekt „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“, na podklade ktorého bola medzi žalobkyňou a príslušným úradom práce dňa 24. augusta 2018, pod číslom 18/07/54ZAZ/154 uzatvorená dohoda o pracovnej integrácii, a to na dobu určitú od 27. augusta 2018 do 26. decembra 2018.

43. Ukončením Dohody o pracovnej integrácii z 24. augusta 2018 (t.j. ku dňu 26. decembra 2018) žalobkyňa prestala spĺňať zákonné podmienky na priznanie aktivačného príspevku podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z., a teda aj následný postup správnych orgánov spočívajúci v znížení pomoci v hmotnej núdzi o aktivačný príspevok (viazaný na predmetnú dohodu) bol plne legitímny a správny.

44. Vo vzťahu k námietke žalobkyne týkajúcej sa diskriminácie a nerovnakého zaobchádzania najvyšší súd uvádza, že aktivačný príspevok je jednou z foriem sociálnej pomoci, ktorá predstavuje podporu osobám bez dostatočného príjmu. Teda ide o súčasť sociálnej záchrannej siete ako garancie minimálneho štandardu, ktorá je stanovená zákonom č. 417/2013 Z.z. Účelom aktivačného príspevku priznaného podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 zákona je poskytnúť pomoc, respektíve motivovať fyzickú osobu - uchádzača o zamestnanie zvýšiť si kvalifikáciu formou externého štúdia na strednej škole, alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole a tým dosiahnuť pre tohto uchádzača lepšiu, respektíve výhodnejšiu východiskovú pozíciu vo vzťahu k možnostiam uplatnenia sa na trhu práce, ako aj možnej atraktivity z pohľadu potenciálneho zamestnávateľa. Pokiaľ uchádzač o zamestnanie túto formu pomoci využil, poberal aktivačný príspevok a zvýšil si svoju kvalifikáciu, možno uzavrieť, že účel aktivačného príspevku bol z hľadiska zabezpečenia garantovaného minimálneho štandardu naplnený. Účel zákona a konkrétne aktivačného príspevku však nespočíva v tom, že fyzická osoba i napriek už dosiahnutému vysokoškolskému vzdelaniu druhého stupňa požiadava o aktivačný príspevok za účelom ďalšieho absolvovania štúdia nadväzujúceho na už dosiahnuté vysokoškolské vzdelanie. V tomto smere je zákon č. 417/2013 Z.z. jednoznačný a z poskytovania aktivačného príspevku explicitne vylučuje osoby, ktoré už vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa získali. Z obsahu právnej úpravy zákona č. 417/2013 Z.z. vyplýva, že táto ustanovuje kritériá, podľa ktorých sa posudzuje oprávnenosť žiadostí jednotlivých žiadateľov o pomoc v hmotnej núdzi, aby sa predišlo zneužívaniu neoprávnenými osobami. Kládne základy inštitucionálneho zabezpečenia posudzovania žiadostí a samotného poskytovania jednotlivých zložiek pomoci (dávka v hmotnej núdzi, ochranný príspevok, príspevok na nezaopatrené dieťa, príspevok na bývanie, aktivačný príspevok) vrátane poskytovania osobitného príspevku v hmotnej núdzi a jednorazovej dávky. Týmto spôsobom však štát v žiadnom prípade nezasahuje do ochrany a postavenia osôb nachádzajúcich sa v hmotnej núdzi. Práve naopak, preberá na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom nachádzajúcich sa v hmotnej núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti, keďže by bolo neúnosné, aby štát na základe univerzálnej a absolútnej solidarity garantoval poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi, prípadne ďalších výhod plynúcich z tohto zákona neobmedzene a v absolútne všetkých prípadoch, t.j. systémom „každému a vo všetkom“.

45. Ústavný súd sa otázkou rovnosti v právach [čo znamená jednak vylúčenie svojvôle pri odlišovaní subjektov a práv a jednak zákaz diskriminácie ako imanentnej súčasťou právneho štátu (článok 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky)] zaoberal už v celom rade svojich predchádzajúcich rozhodnutí (m. m. PL. ÚS 3/04, PL. ÚS 1/2012). Stotožnil sa v nich s chápaním rovnosti, ako ju vyjadril Ústavný súd ČSFR vo svojom náleze z 08. októbra 1992, sp. zn. PL. ÚS 22/92 (publikovanom pod č. 11 Zbierky uznesení a nálezov Ústavného súdu ČSFR). Ústavný súd ČSFR v ňom poňal rovnosť ako kategóriu relatívnu, ktorá vyžaduje odstránenie neodôvodnených rozdielov. Zásadu rovnosti v právach je potrebné chápať tak, že právne rozlišovanie v prístupe k určitým právam nesmie byť prejavom ľubovôle; nevyplýva z nej však záver, že by každému muselo byť priznané akékoľvek právo. Princíp rovnosti preto treba interpretovať z dvojakého pohľadu. Prvý je daný požiadavkou vylúčenia ľubovôle v postupe zákonodarcu pri odlišovaní skupín subjektov, a nie práv, druhý potom požiadavkou ústavnoprávnej akceptovateľnosti hľadísk

odlišovania, t.j. neprípustnosti dotknutia niektorého zo základných práv a slobôd odlišovaním subjektov a práv zo strany zákonodarcu. Z pohľadu rovnosti síce nevyplýva požiadavka všeobecnej rovnosti každého s každým, vyplýva z nej však požiadavka, aby právo bezdôvodne nezvýhodňovalo ani neznevýhodňovalo jedných pred druhými. Ústavný poriadok teda pripúšťa aj zákonom založenú nerovnosť, pokiaľ sú na to ústavne akceptovateľné dôvody. Všeobecným pravidlom o rovnosti je ustanovenie článku 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého cit.: „Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.“ Uvedené ustanovenie vo svojej podstate predstavuje rovnosť všetkých ľudí pred zákonom s tým, že všetky štátne orgány zabezpečujúce výkon štátnej moci musia k jednotlivcom, ich právam a slobodám plynúcim z ústavy pristupovať z hľadiska ich uskutočňovania a ochrany rovnako, bez ohľadu na okolnosti predpokladané ústavou (pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk a pod.). V tomto zmysle nemožno nikoho pre tieto okolnosti (dôvody) poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať na právach a slobodách, ktoré mu ústava priznáva. Štát síce môže formou zákona v záujme zabezpečovania svojich funkcií poskytnúť určitej skupine ľudí viac výhod (oprávnení) ako inej, avšak nemôže tak urobiť ľubovoľne, musí rešpektovať obsah ústavy, jej zmysel, ako aj princípy demokratickej spoločnosti a zároveň prvok odlišnosti musí uplatniť vo vzťahu k všetkým prípadom / subjektom, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

46. Zákaz diskriminácie má v sebe už z povahy veci zakomponovaný určitý aspekt porovnávania a v najvšeobecnejšej rovine ho možno vymedziť ako zákaz neospravedlňiteľného rozličného zaobchádzania na základe určitého kritéria, ktoré nesmie byť na ujmu. Ak by absentoval diskriminačný dôvod, nemožno hovoriť o porušení zákazu diskriminácie. Najvyšší súd dospel k záveru, že v tomto prípade právna úprava inštitútu aktivačného príspevku svojou podstatou nesmeruje proti určitej vymedzenej skupine, ale jej účinky sa dotýkajú homogénnej skupiny osôb, potenciálnych žiadateľov o aktivačný príspevok spĺňajúcich podmienky ustanovené zákonom č. 417/2013 Z.z., t.j. všetkých tých, ktorí majú záujem zvýšiť si kvalifikáciu formou externého štúdia na strednej škole alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole a súčasne nezískali vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa. Účelom aktivačného príspevku priznaného podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 zákona je poskytnúť pomoc, respektíve motivovať fyzickú osobu - uchádzača o zamestnanie zvýšiť si kvalifikáciu formou externého štúdia na strednej škole, alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole a tým dosiahnuť pre tohto uchádzača lepšiu, respektíve výhodnejšiu východiskovú pozíciu vo vzťahu k možnostiam uplatnenia sa na trhu práce. Pokiaľ potom žiadateľ o aktivačný príspevok vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa už nadobudol, podmienku (aj vzhľadom na účel zákona č. 417/2013 Z.z. spočívajúci v podpore osôb bez dostatočného príjmu ako súčasť sociálnej záchranej siete ako garancie minimálneho štandardu) už nespĺňa, keďže samotný cieľ aktivačného príspevku podľa § 12 ods. 3 písm. b/ bod 1 bol už dosiahnutý. Týmto spôsobom sa postupuje voči každému, kto požiada o aktivačný príspevok a pritom získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, a teda námietka žalobkyne o diskriminácii nie je namieste.

47. K žalobkyňou namietanej neústavnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. mája 2015, sp. zn. PL. ÚS 8/2014, najvyšší súd nemá dôvod a ani oprávnenie sa vyjadrovať.

48. Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší súd námietky žalobkyne uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodné, keď tieto neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z týchto dôvodov potom najvyšší súd kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

49. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší súd tak, že žalobkyni, ktorá v tomto konaní úspech nemala, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanému ich nepriznal, lebo nebola splnená podmienka výnimočnosti na jeho strane (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 veta druhá SSP).

50. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e prípustný.